

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Eusebiu Tu Pamphilu Ekklesiastikē Istoría

Eusebius <Caesariensis>

Mogvntiae, 1672

Addenda In Adnotationibvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14478

A præparatione Evangelica nuncupavit, & cujus meminit Suidas in voce *ἀπεικάζειν*. Non ignoro in Bedæ Usuardi & aliorum Martyrologiis hunc Theodorum eo quem dixi die nominatum reperiri, sive illi ex Rufino, sive ex istius Martyrologii compilatore imprudenter id hauserint. Idem quoque error irrepsit in Martyrologium Romanum, quod patrum memoria jussu Xysti quinti editum & Baronii notationibus illustratum est. Nec satis mirari possum, quonam modo id Baronii diligentiam fugerit. Denique de 4. eiusdem mensis in eodem Martyrologio hæc leguntur: *Alexandria, Hierij præbiteri, &c.* Quæ desumpta sunt ex Rufini lib. 7. cap. ultimo. Ubi vulgaræ quidem editiones Pierium præferunt. Sed in manuscriptis quotquot vidi exemplaribus *Hierus* dicitur; quamvis mendose, ut in adnotationibus observavi.

Satis ut opinor jam liquet, Martyrologium illud quod Ado Viennensis suo præfixit Martyrologio, nullo modo dici posse Romanum: cum nec Ado ipse illud Romanum appellet, ac præterea gravissimis erroribus scatet. Quis enim credit, hominem hæreticum, & Ariæ factionis antesignanum, in vetere Romano Martyrologio cum Confessoribus ac Martyribus consecratum fuisse. Nec est quod quis objiciat, in recentiore Martyrologio Romano quod Xysti quinti jussu est editum, eundem errorem haberi. Dispar enim utriusque cõditio est. Nam in recentiore quidem Martyrologio error iste excusari potest, cum illud ex Ulfuardi, Adonis aliorumque Martyrologiis collectum fuerit. In vetus autem Martyrologium Romanum, ex quo tanquam ex fonte reliqua proflexerunt, tantus error cadere non potest. Alterutrum igitur dicamus necesse est, aut Adonem fucum nobis fecisse, qui hoc Martyrologium tanquam à Romano Pontifice transmissum ediderit; aut monachum qui hoc Adoni affirmaverit, illi impoluisse. Quorum prius cum de Viennensi Antistite credi non possit, tota fraudis suspicio cadit in monachum. Sed quæcumque ea fraus fuit, Martyrologium hoc Romanum dici non potest; verum Aqueilensis potius, aut alio quovis nomine est appellandum.

Pagina 8. columna prima B. post has voces : *non
convenit generationi divine.* Adde: Rectius ergo
est *ἐκγονόντιος*. Certe Clemens Alexandrinus
in lib. 5. Stromatei Filium Dei vocat *ἐκγονόντιος ἐκ πατρὸς*.

qui. Nam *ισογία* eo loco nihil aliud est quàm testimo-
nium oculorum.

Pag. 9. col. 2. D. Post hæc verba: *hanc quoque pericopam non agnoscit.* Adde: Nec Petrus Alexandrinus in sermone de penitentia, canone 2.

Pag. 21. col. 2. C. Post hæc verba: *Idem repetit Enfe-*
bium in lib. 2. sub initium. Adde: Hunc B. Hieronymi
 errorem jamdudum notavit Beda in cap. 1. Retractatio-
 num in Acta Apostolorum.

Pag. 30. col. 2. G. post verba illa: *ἐὰν δὲ σὺν ὧν ἀποστέλῃς.*
 Adde: Et in Evangelio Lucæ cap. 10. *Si in Tyro & Si-*
done facta fuissent virginitates quæ facta sunt in vobis, olim in
cili. 10 & cinere sedentes panisterent.

Pag 31. col. 2. A. Post hac verba: *qui reuerantur o-*
mnium primi. Adde: Eodem quoque modo locutus est
 Symeon Metaphrastes in Actis manifestis passionis
 Petri Alexandrini Episcopi. Illic enim Petrus in carcere
 positus Achillam & Alexandrum presbyteros ita affatur:
 ὁ θεὸς καλῶς χρησάμενος ὑμᾶς· ἐπεὶ προσεύχασθε, μεμνημένους τοῦ
 τοῖς ἄλλοις καὶ πενήτοις, δοῦναι υπερῆαν ἐν ἡμῶν κατὰ τοῦ ἀνα-
 γρηφῆ αἰνέου· μετὰ πατρὸς μου ἐπίσκεψαι θανάτων, &c. Εἰ παύ-
 λω post: μεμνηθῆναι ἐκ καλῶν καὶ τῶ μεγάλου Διοσκουρί, &c.

ἡ δὲ κακία τῶν ἑλλήνων, καθ' ἡμέραν μάλιστα ἀντιθέμενοι, καὶ πολλὰ τῶν ἁγίων πόντων, οὕτως ὅτι πάντα τῶν ζώων ἐπὶ τὸν οὐρανὸν ἀναστρέφονται, ὡς ἐν τῇ ἀποκάλυψι. Vides ut Metaphrastes, seu potius auctor ex quo Metaphrastes hæc Acta descripsit, Heraclum ac Demetrium Episcopos ait fuisse post Dionysium, quos tamen constat prædecessores fuisse Dionysij.

Pag. 43. columna prima D. Post hæc verba: *Non multi jam ex plurima matrimonia diffunduntur*, Adde: *nec multi apud Medos canibus obijciunt mortuos suos: neque Persarum conjugis, aut filiarum incestus matrimonii delebantur*. Fortunatus in carmine primo libri quinti:

Bellica Persidis Thoma subiecta vigori,

Fortior efficitur vilitatiara Deo.

Vide Notationes Baronii ad Martyrologium Romanum.

Pag. 48. columna secunda C. Post hæc verba: *inter quos est auctor Chronici Alexandrini*. Adde: Isidorus Hispalensis in libro de vitis Patrum veteris & novi Testamenti, Dorotheus, &c.

Pag. 49. col. 1. A. Post hæc verba à Symeone seu Simone Iosephi filio distinguere. Adde: Certe Beda hanc tandem sententiam utpote certiore amplexus est, cum Isidori opinionem antea secutus fuisset, ut ipse fatetur in Retractionibus in Acta Apostolorum cap. 1. Isidori autem locus quem intelligit Beda, est in libro de vitis Patrum utriusque testamenti. Ex quo etiam libro desumptum est fragmentum illud quod supra citavi sine auctoris nomine.

Pag. 60. col. 1. B. Post verba illa: *Nicephorus in cap. 24 lib. 3*. Adde: De hoc Barchocheba Hieronymus in Apolog. 2. adversus Rufinum ita scribit: *Tu videlicet flammæ, summo fulmineus, qui in loquendo fulminas*. Atque ut ille Barchocheba auctor seditionis Iudæica, stipulam in ore succensam anhelitu ventilabat, ut flammæ e vomere videretur, &c. Simili quondam fraude Eunus Syrus, qui bellum Servile in Sicilia concitavit, in ore abditam nucem gestans quâ sulfure & igne stipaverat ac leniter inspirans, flammâ inter verba fundebat, ut scribit Florus in l. 3. c. 19.

Pag. 68. col. 1. B. Post hæc verba τὸ μάρτυρον αὐτοῦ φέρεται. Adde: Quod si quis scriptam lectionem tueri velit, tum sensus erit; Polycarpi ac sociorum eius martyrii literis traditum esse omnium primum. Certe Acta martyrum nulla exstant antiquiora. Nec dubito quin hoc Polycarpi martyrium primo loco positum fuerit ab Eusebio in libro quem inscripserat ἀρχαίων μαρτυρίων συναγωγή.

Pag. 78. col. 2. B. Post hæc verba cui Epiphanius refutationem subiungit. Adde: Ita scholion Eunomij dicitur in disputatione Orthodoxi cum Eunomio, quam edidit Canisius in Tomo 5.

Pag. 81. col. 1. C. Post hæc verba: τὸ ἐν τῇ μαρτυρίᾳ. Adde: Et hæc quidem de Quadrato Athenarum Episcopo à nobis observata sint. Quod verò spectat ad Publium decessorem Quadrati, plerisque ita sentire video, Publium hunc Dionysio Areopagitæ proximè successisse. Ita Baronius in Notationibus ad Martyrologium Romanum, Sirmondus in dissertatione de duobus Dionysiis, Blondellus in præfatione quam Apologię suæ pro sententia Hieronymi præfixit, & ante illos Ussardus, cujus hæc sunt verba ad diem 21. Januarii. *Natalis B. Publii Episcopi, qui secundus post Dionysium Areopagitam, Atheniensium Ecclesiam regit*. Verum cum nec Eusebius nec Dionysius id de Publio dixerint, haud facile crediderim illum Dionysio proximè successisse. Certe Dionysius Areopagites principatu Domitiani abiit à vita, ut inter omnes constat. Nec probabile est illum vitam ulterius produxisse; quippe qui jam grandævus ad Christi fidem

conversus sit. Athenis enim non nisi provectus iunior ei proximè successisse dicamus; cum hic principatus Areopagati eum vixisse dicendum est. Porro Publium regem te Marco subiisse martyrium; ex hac Dionysii ad Athenienses Epistola colligitur. Scriptis enim hanc Epistolam Dionysius ad Athenienses, ut eorum fidem susciteret, quæ post mortem Publii, dissipata ob fervorem persecutionis Ecclesiæ, multum fuerat immutata: nisi quod Quadratus qui in locum Publii recens substitutus fuerat, eam erigere atque excitare cœperat. Cujus conatum ut adjuvaret Dionysius, cum ad eum utpote Metropolitam Achaia cura hæc pertineret, hanc ad Athenienses deduxit Epistolam; & quidem sub initia Episcopatus sui. Oris est autem Episcopatum temporibus Soteris Papæ, ut loquar dixi, post obitum Primi Corinthiorum Episcopi, quem sub Aniceto sedisse testis est Hegesippus, Quodsi Publius sub Trajano passus fuisset, ut vult Sirmondus, nihil jam causæ erat cur Dionysius tanto post tempore Atheniensibus scriberet ad suscitandam eorum fidem, cum jam à Quadrato id cumulatè præstitum fuisset.

Pag. 89. col. 2. D. Post hæc verba: ἰεροδιδασκάλου, quod κατὰ τὸν φησὶν. Adde: Sic in Actis Passionis Terentij, Probi & Andronici: *Maximus autem in a repleta vocavit Terentianum sacerdotem, & iussu gladiatori introduci ut sanctos Dei martyres interficerent*. Statim proceperunt Maximus impletum est. Consumpti autem sunt gladio. Ita codex manuscriptus quem vidi.

Pag. 90. col. 1. D. Post hoc verbum ὁ ἁγίος. Adde: Tertullianus in Apologetici capite primo.

Pag. 98. col. 1. A. Post hæc verba: *Vide Ambrosij Epistolam ad Thess. cap. 5*. Adde: Cujus verba hic merentur adscribi: *Hinc est unde & Joannis Apostoli Epistola*. Nite, inquit, omni spiritui credere; sed probate spiritum dei adversum est promat, sciat non esse spiritum sanctum. Nihil enim erroris in spiritu S. poterit reperiri. Sed acceperunt eloqui quædam spiritalia, quædam velle carnalia, quia omnis error carni deputatur; aut certe quoniam quodam astutia bona fingit, ut his inferat mala, sicut supra commemoravi, quemadmodum in Montano & Priscilla & Maximilla Prophetis Cataphrygarum spiritus manifestatione boni simulabat, ut per multa versimilia, necnon & vera, mentiretur se esse spiritum sanctum.

Pag. 108. col. 1. A. Post hæc verba: *ut discernamus* (scilicet) Adde: & Theophilo.

Pag. 135. col. 2. D. Post hæc verba: *non semel vocatus* (scilicet) Eusebius & Irenæus. Adde: Epiphanius in hæresi Melitonorum. *ei δὲ δύο κληρικῶν ὑποδραστήριος διακρίσει αὐτὸν ἀποδοτιζέσθαι τὴν ἀκαθαρσίαν καὶ ἄλλαν*. Itaque, &c.

Pag. 136. col. 1. C. Post verba illa: *Et sic dare plebi*. Adde: Hieronymus seu quis alius in libro de septem gradibus Ecclesiæ: *Sicut in sacerdote consecratio, ita in ministro est Sacramenti dispensatio*. Ille oblatus sanctificatur, hic per Eusebiæ dispensatur.

Pag. 139. col. 1. A. Post has voces: *scriptam habent* (scilicet) Eusebius, &c. Scribe à capite.

τὸν μέγαν δεινόν. Non solus Eusebius, sed omnes antiqui Patres, Dionysio Alexandrino cognomine Magni tribuerunt. Ita Basilus in Epistola canonica à Amphilocho: καὶ ἰδοὺ μέγας, πῶς καὶ οὐκ ἐστὶν ὁ μέγας δεινὸς παρὰ δὲ. Maximus quoque in scholiis ad Dionysium Areopagitam ita illum cognominat, & Symeon Metaphrastes in Actis Passionis B. Petri Alexandrini Episcopi, cujus locum supra citavi.

Pag. 165. col. 2. D. post verba illa: *gravi errore*. Adde:
 Sed neque Symeon Metaphrastes hunc Eusebii locum
 intellexit. Nam in Actis MS. passionis Philoromi ac Phi-
 leas, quæ mihi communicavit R. P. Franciscus Combe-
 filius, de Philoromo ita scribit: ὁ δὲ ταῖς τοῦ κατὰ
 πάντα φιλοδομοῦ, μετρίως δὲ τοῦ πρὸς τὴν κρατοῦν-
 τήν εὐσεβίαν ἀρχὴν ἡμιποῦνται. ὅψ' αὖ δὲ πῶς πάσης τῆς ἀλ-
 λουσιαντικῆς καὶ ἀλξανδρινῆς πόλεως τὸ στρατιωτικὸν ἡμῶν
 καὶ αὐτὴ καὶ ἁπλῶς τῆς ἀλλυσιανικῆς χώρας μετρόπολις κατα-
 γράμματα τῶν ἐν αὐτῇ φαραμαίων δημοσίων πᾶν ἀρχὴν ἐκ-
 πεπίστυτο. Id est: *Hujus autem Phileas sodalis & equalis*
per omnia Philoromi, maxima quadam dignitate ornatus
est ab eis quasi temporis imperium administrabant. Aequi-
bili cum totius Egypti & Alexandriæ quæ sola ac prima in
universa provincia metropolis esset) exercitus regendos accepisset,
publicorum negotiorum in ea civitate curam gerebat.
 Vides ut Metaphrastes ad eundem quem ceteri lapidem
 impigit. Atque βασιλικὴ διοίκησις, est Rationalis seu Pro-
 curatoris Cæsaris officium, ut dixi. Certe dicebatur sub
 Regibus Alexandrinis olim dicebatur, is qui postea sub
 Principibus Romanis dictus est Rationalis seu Procura-
 tor summæ ægypti, ut jam pridem notavi ad excerptum
 Polybii Megalopolitani, pag. 23. Sic apud Dionem
 Cocceianum in lib. 42. Pothinus διοικητὴς dicitur, quem Cæsar
 in libro de bello Alexandrino Procurator regni vocat.
 Sed & Eusebii quæ sequuntur verba, satis indicant eam
 Philoromi dignitatē civilem fuisse non militarem. Addit
 enim Eusebius τοῦ στρατιωτικῆς διοικήσεως ἡγεμὸν καὶ ἀντι-
 κείμενον ἡμῶν. Id est: *Superatus militibus seu officialibus, quo-*
tidie præ dicebat. Quæ verba ut in Tribunal cadere non
 possunt, ita egregie conveniunt Rationali. Quippe
 Rationalis officium seu apparitionem habebant, & ju-

dicebant. Ammianus Marcellinus in libro 28. *Quasi in unum impiorum hominum globus, imitatus Rationalis officium ipsumque iudicem, &c.* ubi vide quæ olim observavi. Quibus adde Epistolam Flavii Himerii Rationalis Aegypti ad Præfectum Mareotæ quam refert Athanasius in Apologia, τὴν αὐτὴν ποιεῖσθαι, εἰς τὴν τὰς ἀντιθέσεων. Sed & Acta apud Rationalem confecta fuisse ibidem docetur. Habebat ergo officialem ab Actis.

Pag. 166. col. 1. B. post verba illa addita sunt ex Rufino de Philoromo martyre. Adde. Symeon tamen Metaphrastes in Actis MS. Passionis Phileæ & Philoromi, eos Alexandriæ passos esse dicit. Sic enim habet: φιλέος γὰρ οὗτος ὁ ἐνδοξὸς, καὶ αὐτὸς ἀπὸ φιλόμουσος οἱ πάντες μαρτυροῦντες, τότε δὴ πάλιν αἰγυπτιὸν διελθὼν τὴν ἀρχὴν ἐπὶ Ἀλεξάνδρειαν ὄντι, ἀλλήλους ὅσα παρ' αὐτῶν ἐκτείνοντες, δέσμοις προσεσυνέχθησαν. Et in fine, postquam sententiam Præfetti Augustalis retulit in eos latam, hæc subiungit: οἱ δὲ ἀγιοὶ ἀμφοτέρω τὸ τίλθον τῆς αὐτῆς μαρτυρίας ὑπὸ τοῦ δαμῶνος ἐσθόντο, καὶ δὴ ἐν τῷ αἰεσιμένῳ τόπῳ ἡρόδοτος, τῷ θεῷ τε δόξαν εἰναι καὶ τοιούτων σφράγιον ὑπαρχέμενον ἀνατίμωσιν, ἐπ' αὐτοῖς Ἀλεξάνδρειαν ὁμοῦ τὰς κεφαλὰς ἀπετμήθησαν, μὴν παχὺν καὶ κατ' αἰγυπτιοὺς, κατὰ δὲ βορμῆος ἀπὸ ἐκτὸς καλὰν δὲ ἰανουαρίων. Id est: Ambo igitur sancti ad finem confessionis ipsorum trahuntur a carnificibus. Cumque ad locum constitutum venissent, actis Deo gratias ob eiusmodi coronas, in urbe Alexandria simul ambo capite truncati sunt, die 29. mensis Chæac juxta Aegyptios, juxta Romanos vero octavo Calendæ Ianuarias. In appendice quoque Actorum Polyucti martyris quæ nuper edita est Antuerpiæ, Philoromus Alexandriæ passus esse dicitur. Quare si vera sunt Acta illa Latina de quibus paulo ante dixi, in quibus Culciani Præfidis interrogatio cum Phileæ responsionibus continetur, Culcianum Præfictum Augustalis fuerit necesse est, tunc cum Phileas & Philoromus Alexandriæ subire martyrium. Certe Eusebius in fine lib. 9. diserte affirmat, Culcianum hunc ad omnes honorum gradus à Maximino promotum fuisse.

Pag. 166. col. 1. C. post hæc verba, id est Deo plenus, scribe à capite.

Pag. 303. ἑτέρω ἰδέσθαι. Virgas illas quibus martyres caesi sunt Alexandriæ, à citro & malo punica fuisse docet Symeon Metaphrastes in Actis MSS. Phileæ & Philoromi. Sic enim ait de Philoromo: ταῦτ' ἴσθι ἐπὶ λήγων θρασυμένῳ τοῖς θηρίοις ὡς παρὰ τοῦ ῥάβδος βοῶν καὶ κιστῶν, τέτλασιν πεπαισμένοις ἐν γῇ παλαιοῖς, χεῖρας καὶ πόδας αὐτῶν ἐξαρτήσαντες, τὸν νότον μαρτύρεται. Atque huc pertinere existimo quod notat Philo in oratione adversus Flaccum; flagrorum discrimen fuisse Alexandriæ, pro conditione ac dignitate reorum qui caderentur. Aliis enim flagris & per alios cædebantur Aegyptii: aliis incolæ civitatis Alexandrinæ. Nam Alexandrini virgis cædebantur ab Alexandrinis lictoribus, quos vocabant Spathephoros. Atque hoc pœnæ discrimen nonnihil habuisse solatii observat Philo. Qui quidem spathas posuisse videtur pro virgis à citro seu malo punica.

Pag. 168. col. 1. A. post hæc verba Rufinus quoque, Diuum vocat. Scribe à capite.

Φιλέας τε καὶ ἡσύχιος καὶ παχύμιος καὶ θεόδωρος. Hi quatuor Episcopi simul in carcerem conjecti fuerant Alexandriæ ob fidem Christi, unâ cum 660. aliis tam clericis quam laicis, ut scribitur in Actis Passionis Petri Alexandrini, ubi Petrus Achillam & Alexandrum ita alloquitur: οὗ καὶ κίς αὐτῶν τὸ μακαρίων ἐφ' ὧν τὶς ἐπισκόπων, φίλοις φησὶ καὶ ἡσύχιος παχύμιος τε καὶ θεόδωρος οἱ δὲ τὴν

εἰς ἡγίον πῖσιν τῷ δέσμοις ἡλκεῖσθαι ἰσχυροῦς, ὡς αὐτοὺς τὸ μακάριον διδόναι τοῖς καὶ ἐν ἀρχαῖς τὸ βίον κατὰ θεόν. Quamquam in Actis Latini passionis eiusdem Petri quæ ex Græco translata sunt à Anastasio Bibliothecario, nulla sit mentio Phileæ nec Pacha mij. Sic enim ibi legitur: Nec unquam cessavit suggestendo beato Episcopo Hefychio atque Theodoro in custodia pro Christi fide reclusis, &c. Certe Eusebius diserte profertur referre se præcipuos Dei martyres, qui tum Alexandriæ, tum in Thebaide & reliquâ Aegypto subire martyrium. Cum ergo Petrus unâ cum presbyteris Dionysio Faustos passus sit Alexandriæ, quatuor isti, vel certe aliquot ex illis, in Thebaide passi sint necesse est.

Pag. 187. col. 1. A. post hæc verba brevis publicatio est. Adde. In quibus passus esse dicitur Petrus die 25. Novembris πῆμψιν ἐν εἰσαδᾷ τῆς νοτιοῦς μὲν ἐν τῷ τοῦ. Illud quoque ex iisdem Actis didici, Petrum hanc ultimam fuisse martyrium Aegyptiorum qui in illa persecutione ceciderunt. Cum enim Petrus ad supplicium deceretur; in loco qui dicitur Bucoli, ubi quondam Marcus Evangelistes passus fuerat ac sepultus, Deum suppliciorasse dicitur, ut sanguine ipsius tanquam signaculo consecutus obsignaretur. Eademque hora virgo quædam quæ juxta beati Marci sepulchrum habitabat, dum nocte Deum oraret, has voces à cælo audisse fertur: Petrus caput Apostolorum, Petrus finis martyrum: πῆτος ἀρχὴ δέσποτος. Πῆτος τέλος μαρτύρων. Quæ probè ad amussim conveniunt cum Eusebii nostri narratione, qui Petrum nono persecutionis anno ait fecisse martyrium. Quippe anno decimo penitus sedata est persecutio, ut diserte testatur Eusebius. Petrus autem Alexandrinus nono persecutionis anno exeunte martyrium consummavit, die 25. Novembris ut dixi.

Pag. 188. col. 2. C. post hæc verba in libro de prodigiis. Adde: Μαξιμίος δὲ καὶ μῆος, ἐφ' ὧν μὲν τῇ παλαιᾷ σωματικῇ ἀπειρίᾳ, ἐξ ὧν ἐκείνῳ ἐφ' ὧν μὲν τῇ μαρτυρίᾳ, καὶ ὅν τὸν πόνον διδόναι τοῖς μαρτύροις. Ἰδιὲς ἐκείνῳ vox est Græco-barbara. Recentiores cum Græci bulbos oculorum vocarunt βολβός. Ita Ammonius monachus in libro de cæde SS. Patrum in montibus. ἑτέρον ὑπὸ τῆς ἀγῶνς πλῆθους τῆς οὐσίας κατὰ κεφαλὰς τοῦ ἐκείνου τῷ ἐφ' ὧν μὲν ἔχοντα ἐπὶ τὰ ἔξω κρημαίνονται. Id est: Alium qui præcibus vehementia bulbos oculorum habebat exterius dependens.

Pag. 198. col. 2. B. post verba ad natum meum frangitur. Adde. Et ante eum Vellatius Paternus in illa Aberat in ordinandis Asia Orientalisque rebus Cæsar, cum ferens terrarum orbi præsentia sua pacis sua bona.

Pag. 255. col. 2. A. post hæc verba mallem tamen πολυπλάσιον. Adde. Quod ab Eusebio positum esse videtur pro πολλοπλάσιον. Ita enim Græci efferte solent, πολλοπλάσιον & πολλοπλάσιον, potius quam πολυπλάσιον & πολυπλάσιον.

Pag. 268. columna secunda D. post verba illa in libro primo contra Epistolam Parmeniani cap. 8. Adde. Vetus Augustini sunt hæc: Quinetiam audeat conqueri Parmenianus, quod eos Constantinus ad campum, id est, ad supplicium duci iussit. Sulpicius quoque in dialogo secundo de virtutibus Martini cap. 5. Nec cum latius, in medio erat campo, cunctos imposita universis manu catechizandos fecit: cum quidem ad nos conversus diceret, non irrationabiliter in campo catechizandos fieri, ubi solentem martyrum consecrari. Quem locum indicavit mihi frater meus Hadrianus Valelius.